

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน : ศึกษากรณีค่าเสียหายทางจิตใจ¹

ณัฐกานต์ พูลเกิด²

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน ศึกษากรณีค่าเสียหายทางจิตใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักการและความหมาย รวมถึงหลักเกณฑ์การให้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีค่าเสียหายทางจิตใจ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่าเมื่อบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะกระทำได้ ย่อมเป็นการชอบธรรมที่จะต้องชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น กฎหมายได้มีการบังคับให้ผู้กระทำละเมิดจำต้องชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยการใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย โดยค่าเสียหายทางจิตใจเป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน และอยู่ในประเภทค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน สภาพจิตใจเป็นความรู้สึกที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ เช่นความโศกเศร้าเสียใจ ความวิตกกังวล ความหวาดกลัว การลบหลู่ การได้รับความอับอาย ความรู้สึกที่มีผลกระทบต่อจิตใจเมื่อเกิดขึ้นกับผู้ถูกกระทำละเมิด ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการชดเชยหรือทดแทนความเสียหายด้วยวิธีการใดๆ เพื่อเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการถูกทำละเมิดให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนมีการละเมิดให้ได้มากที่สุด แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเรื่องค่าเสียหายทางจิตใจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 446 ประกอบกับแนวคำวินิจฉัยของศาล ก็จะเห็นได้ถึงความไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของความเสียหายต่อบุคคลและหลักการของกฎหมาย กล่าวคือ กฎหมายไม่สามารถให้ความคุ้มครองและเยียวยาได้ตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของค่าสินไหมทดแทน

จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้คุ้มครองให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายเต็มตามความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจในกรณีเสียหายแก่ชีวิต ซึ่งปัจจุบันกฎหมายลักษณะละเมิดของไทยยังไม่มีการบัญญัติให้สิทธิแก่ทายาทของผู้เสียหายให้สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีของค่าเสียหายทางจิตใจหากผู้เสียหายเกิดความเสียหายแก่ชีวิตซึ่งเกิดจากการกระทำละเมิด ทั้งๆ ที่เป็นกรณีที่เห็นได้ชัดว่าหากบุคคลอันเป็นที่รักถูกกระทำละเมิดถึงแก่ชีวิตย่อมส่งผลให้ผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกระทบกระเทือนทางจิตใจอย่างแน่นอน แต่ทายาทไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายทางจิตใจได้ ทำให้เกิดข้อแตกต่างในสิทธิเรียกร้องค่าความเสียหายระหว่างกรณีเสียชีวิต และไม่เสียชีวิต โดยพบว่ากรณี

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน: ศึกษากรณีค่าเสียหายทางจิตใจ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์สุเมธ จานประดับ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศิริ บัวสุวรรณ และรองศาสตราจารย์ ดร.กิบบดี ก้องเบญจกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เสียชีวิตสิทธิในการเรียกร้องค่าความเสียหายบางประการสูญสิ้นไปตามสภาพแห่งชีวิตแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องของกฎหมาย ทั้งที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นสาเหตุจากการกระทำของผู้กระทำละเมิดแต่ผู้เสียหายหรือทายาทไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เท่าที่ควร

ประเด็นปัญหาที่สองเมื่อมีความเสียหายทางจิตใจขึ้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติให้เรียกค่าเสียหายทางจิตใจได้เฉพาะกรณีที่เป็นผลเนื่องมาจากการเกิดความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพของผู้ถูกละเมิดจึงจะสามารถเรียกค่าเสียหายทางจิตใจได้ จึงเกิดปัญหาว่าหากไม่มีความเสียหายทางร่างกายเกิดขึ้น แต่เกิดความเสียหายทางจิตใจเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้ ทั้งที่ความเสียหายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการทำละเมิด และทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ก็สามารถพิสูจน์ได้แน่นอนถึงความเสียหายทางจิตใจที่อาจเป็นสาเหตุให้เกิดการเจ็บป่วยแก่ร่างกายได้อันเป็นการล่วงละเมิดตัวบุคคลได้ ซึ่งหากพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาได้รองรับคุ้มครองผู้ถูกทำร้ายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่จิตใจให้เป็นความผิด โดยไม่ต้องควบคู่ไปกับความเสียหายทางร่างกาย แต่กฎหมายลักษณะละเมิดของไทยไม่สามารถที่จะเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดดังกล่าวได้ได้อย่างครอบคลุม

ปัญหาที่สามเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในค่าเสียหายทางจิตใจ ซึ่งประมวลแพ่งและพาณิชย์ยังไม่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจไว้ โดยการเฉพาะ ทำให้การคำนวณค่าเสียหายทางจิตใจออกมาเป็นจำนวนเงินโดยที่มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้ค่าสินไหมทดแทนจะใช้สถานใดเพียงใดให้ศาลวินิจฉัยตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด แต่เนื่องจากค่าเสียหายทางจิตใจนั้นมีลักษณะเป็นนามธรรม และยากต่อการคำนวณค่าเสียหายออกมาเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนได้ ศาลจึงใช้ดุลพินิจและประสบการณ์ส่วนบุคคลเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดค่าเสียหายซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป จึงอาจทำให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อค่าเสียหายทางจิตใจที่ศาลกำหนดนั้นเป็นค่าเสียหายที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนในกรณีค่าเสียหายทางจิตใจ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจในกรณีเสียหายแก่ชีวิต

1.1 ปรับปรุงแก้ไข มาตรา 446 วรรคหนึ่ง ในส่วนของสิทธิเรียกร้อง โดยกำหนดให้สิทธิแก่ทายาทเพื่อให้สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในค่าเสียหายทางจิตใจได้ในกรณีผู้เสียหายเสียชีวิต กล่าวคือ “ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือถึงแก่ชีวิต ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ ในกรณีทำให้เขาถึงแก่ชีวิต สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินด้วย”

1.2เพิ่มเติมมาตรา 446/1 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยบัญญัติเพิ่มบุคคลที่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายต่อจิตใจได้ กล่าวคือ

มาตรา 446/1 บุคคลที่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายต่อจิตใจ ได้แก่

- 1) ผู้ต้องเสียหายจากการถูกระงับการกระทำละเมิด
- 2) บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา ของผู้ถูกระงับการกระทำละเมิด เฉพาะแต่ในกรณีการกระทำละเมิดเป็นเหตุให้ผู้ถูกระงับการกระทำละเมิดถึงแก่ความตาย

2. ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนค่าเสียหายทางจิตใจที่ไม่เกิดความเสียหายทางร่างกาย

2.1 ปรับปรุงแก้ไขมาตรา 420 โดยเพิ่มคำว่า “จิตใจ” เพื่อให้ความเสียหายทางจิตใจได้รับความคุ้มครองสิทธิที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ กล่าวคือ “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี จิตใจก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

2.2 ปรับปรุงแก้ไขมาตรา 446 วรรคหนึ่ง โดยเพิ่มคำว่า “จิตใจ” ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เป็น “ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย จิตใจ เสรีภาพ หรือแก่ชีวิต ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้...”

3. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในค่าเสียหาย ทางจิตใจ

ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ครอบคลุม “จิตใจ” และเสนอให้ศาลมีหลักเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ดังนี้

- 1) ควรปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องละเมิดให้บัญญัติถึงการกระทำต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อจิตใจ ของผู้ถูกระงับการกระทำละเมิดให้ชัดเจน
- 2) ควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณค่าเสียหายที่เหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางการคำนวณที่ชัดเจนโดยมีหลักการทางวิชาการรองรับ
- 3) จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขามาทำหน้าที่เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญให้มากขึ้น เพื่อให้ได้หลักวิชาการมาเป็นเกณฑ์ในการคำนวณค่าสินไหมทดแทนค่าเสียหายทางจิตใจ
- 4) จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ และตุลาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ และพัฒนากฎหมายให้มีประสิทธิภาพต่อไป รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในหลักการทางกฎหมายหรือในทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในค่าเสียหายทางจิตใจให้แก่ประชาชนและผู้สนใจ

เอกสารอ้างอิง

คณิต ฌ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โครงการ ตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.